
A sportstratégia ágazat erősödése Magyarországon a 2011-2016-os időszakban

Faragó Beatrix: PhD hallgató, Széchenyi István Egyetem, Regionális és
Gazdálkodástudományi Doktori Iskola (farago.beatrix@sze.hu)

Absztrakt: A kormány a sportot stratégiai ágazattá kívánja tenni, amelynek érdekében 2014-ben döntött a Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Program elindításáról. Ennek célja, hogy olyan európai színvonalú tornatermek, tantermek és tanuszodák épüljenek, amelyek hosszú távon szolgálják a fiatalok fejlődését, elősegítve így az adott település köznevelési feladatainak ellátását is.

A kutatás célja a hazai sportfinanszírozási rendszer áttekintése, kiemelten a TAO támogatási rendszer, valamint a sportinfrastruktúra fejlesztések, ezen belül a tanuszoda, a tornaterem, a stadion építés háttere, hatása, területi lefedettsége. A stadionépítési programok a sport stratégiai ágazatának erősítését hivatottak szolgálni, amelynek országos elhelyezkedése a területi innovációt eredményezi.

A kutatás módszere a kormány stratégiájának és infrastrukturális beruházásainak vizsgálata, a TAO sporttámogatások eredménye területi vetületben.

A kutatás eredménye az a megállapítás, hogy a nemzetközi sportsikerekhez vezető út alapja a sportstratégia és az erre épülő sportfinanszírozás. A Kormány az átalakított sporttámogatással lehetővé tette a sportgazdaság számos területének fejlesztését, többek között sportlétesítmények létrehozását, amelyre hazánkban már nagy szükség volt. A regionális területfejlesztés három prioritása – a gazdasági és társadalmi kohézió, a természeti erőforrások és a kulturális örökség megőrzése, továbbá az európai térség kiegyensúlyozottabb versenyképessége (L) – a sportesemények hatásaival is összefüggenek. Regionális szinten a sikeres területfejlesztési koncepció részeként a sportgazdaság (mint például a létesítmény-beruházások) a települések stratégiai célkitűzéseinek elemeivé válnak a településgazdaság rendszerében (R).

Kulcsszavak: sportstratégia, sporttámogatás, regionális, területfejlesztés, versenyképesség

Abstract: The Government intends to make sport a strategic sector, hence it announced the launch of the National Educational Infrastructure Development Programme in 2014. Its primary objective is to create such sports halls, swimming pools, arenas and sport facilities on European high quality standards that would foster and facilitate the long-term goals of the youngsters as well as it would fulfill the educational tasks of a given settlement.

The aim of the research is to analyze the domestic sport-financial subsidy system, particularly the sport-related corporate-tax (TAO) refund system, as well as the sport-infrastructure developments, especially the construction of educational aqua-centres, sport halls and stadiums, arenas. The stadium-construction programme aims to foster the importance of sport-sector, which also contribute to the regional innovations around the country. The research method implies the analysis of the infrastructural investments and of the governmental strategies focusing on the result-examination of the TAO (corporate tax refund) sport support system.

The result of the research is the conclusion that the basis of outstanding international sport results proves to be the sport strategy and the appropriate sport-subsidy. Through the reshaped sport-support system, the Government has enabled the development of diverse sport fields, including the foundation of new sport facilities, which had constituted sensible gap in Hungary, previously. The three priorities of regional area development – economic and social cohesion, preservation of natural and cultural treasures and heritage, furthermore the more balanced competitiveness of the European region (L) – do correlate with the effects of great sporting events. On regional level, as integral part of a successful area development concept, sport economy (such as, facility investments) can become the building factor of the urban centres' strategic prospects within the framework of settlement-economy (R).

Keywords: sport strategy, sport-support system, regional, area development, competitiveness

BEVEZETÉS

A tanulmány célja a hazai sportfinanszírozási rendszer áttekintése, kiemelten a TAO támogatási rendszer, valamint a sportinfrastruktúra fejlesztések (ezen belül a tanuszoda, valamint a tornaterem építés) háttere és hatása. A nemzetközi sikerekhez vezető út alapja a sportstratégia és az erre épülő sportfinanszírozás. Nevill és munkatársai (2009) kutatása kimutatta, hogy a második világháborút követően, azok az országok, amelyek olimpiai érmeket nyertek, előzőleg jelentős anyagi támogatást szántak a sportra.

Az elmúlt három évtizedben a sportgazdaság gyors növekedésen ment keresztül. Az 1970-es évek óta Észak-Amerikában, az 1980-as években Nyugat-Európában és a világ többi részén a sport – a sportszerek, az élő sportesemények, a sportközvetítések – iránti kereslet ugrásszerűen megnőtt. A sport a globalizáció által már nem csak a fizikai tevékenységre irányul, hanem a gazdaság részévé vált, a sportipar fejlődése által. A sport globalizált megjelenése abból ered, hogy a hivatásos sportágakban a vállalatok vezetői a világban lévő lehetőségek alapján döntenek a sporttámogatásokról, komplexen, a világból merítik a döntéseikhez az információkat (Chikán 2008). Az üzleti életben a gazdasági globalizáció működtetői a gazdasági döntéshozók a transznacionálisból adódó lehetőségeket veszik figyelembe és azokból veszik ötleteiket a piacon. Ezáltal kijelenthető, hogy a hivatásos sport piacának nagy része globálisnak tekinthető (András 2003, 2004).

Az Európai Bizottság álláspontja alapján a sport a fizikai aktivitás minden olyan formáját jelenti, amely szabadidős vagy szervezett formában lévő résztvevők célja a fizikai aktivitás fejlesztése és a mentális jólét, a társadalmi kapcsolatok kialakítása, eredmények elérése a versenyben minden szinten (Európai Bizottság, Fehér Könyv a sportról, 2007). A Bizottság célja a sporttevékenység elérhetővé tétele mindenki számára, és ezt a célt az 1992-ben megjelent Sport Charta-ban tette közzé (Olimpiai Sport Charta, 1992). A Charta álláspontja, hogy az intézkedéseknek biztosítaniuk kell minden állampolgárnak a sportban való részvétel lehetőségét, ha szükséges, további intézkedéseket kell tenni a cél elérése érdekében.

De nem elég a sok pénz a sportba, szükségesek a következő fejlesztési irányvonalak: a tehetséggondozás, edzőképzés, infrastruktúrafejlesztés. Nélkülözhetetlen a magyar sportnak is jó stratégiát folytatni, hogy versenyképes lehessen. A magyar sport döntéshozatalában a racionalitás jellemző, viszont az egyesületek, sportági struktúrák döntéshozatali metódusát a korlátozott racionalitás jellemzi. A sport növekvő gazdasági szerepvállalása igényli a megfelelő szakemberek bevonását, ezáltal a mesterszintű szakemberképzés szükségességét hazai és nemzetközi szinten egyaránt (Borbély et al., 2015).

Hazánkban a sportfinanszírozást a Sporttörvény (2004. évi I. törvény a sportról) foglalja keretbe. Jelenleg a sportfinanszírozás követi a sport dinamikus változását. A sport finanszírozási modellje a finanszírozás inputját és outputját mutatja meg. A bevételi oldalon az állami finanszírozás, a magánfinanszírozás és vegyes sportfinanszírozás jelenik meg (1. ábra). Az output oldalon a bevételekből részesülők jelennek meg, a sportolók, a sportszervezetek és a sportigazgatás (2. ábra).

1. ábra: Sportfinanszírozási modell. Bevételi oldal

Forrás: saját szerkesztés

2. ábra: Sportfinanszírozási modell. Kiadási oldal

Forrás: saját szerkesztés

A TAO TÁMOGATÁSI RENDSZER

A TAO bevezetésének háttere

A sportágazat fejlesztését Magyarországon 2010 óta erőteljesen előtérbe helyezte a Kormány. A magyar állampolgárok egészségi állapota, a sporttevékenységbe való széleskörű bevonása célként jelentkezett, amelyet a Nemzeti Sportstratégia (Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia 2007-2020) is kiemel. A célkitűzés a sportlétesítmények felújítására, építésére, a sportlétesítményhez és a sportfelszereléshez való könnyebb hozzáférésére irányul, továbbá az utánpótlás-nevelés, az amatőr sportok és a tömegsport rendezvények minél nagyobb számú megvalósítására, valamint a közoktatásban a testnevelésórák számának növelésére (Bordás, 2015).

Látvány-csapatsportok támogatásának adókedvezménye

A látvány-csapatsportok támogatására 2011. július 1. óta kínál lehetőséget a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (TAO törvény). A vállalkozások társasági adójuk 70%-át ajánlhatják fel sportszervezetek számára, amely tétel egyúttal csökkenti az adóalapjukat is. Emellett a vállalkozások további, a támogatással azonos mértékű adókedvezményt is igénybe vehetnek kiszámított adójukból. A társaságiadó-törvény értelmében a vállalkozások szabadon dönthetnek arról, hogy adójuk egy részét nem a központi költségvetésbe fizetik be, hanem a TAO törvényben meghatározott sportágak (labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, jégkorong és vízilabda) sportszervezeteit vagy szakszövetségeit támogatják. A befolyó pénzt a sportszervezetek utánpótlás-nevelésre, a képzéssel összefüggő feladatokra, valamint infrastruktúrafejlesztésre, beruházásokra, felújításokra és személyi jellegű kifizetésekre fordíthatják. (3. ábra)

A támogatási programot első körben a kormányzat hat évig működteti, hiszen látványcsapatsportok kedvezményrendszerét az Európai Bizottság 2017. június 30-ig engedélyezte, de 2017 márciusában Brüsszel engedélyezte a további hatéves ciklust, 2023 nyaráig változatlan formában. A Kormány kiterjeszti a látvány csapatsportágak TAO támogatásának kedvezményezettjeit, a labdarúgás, a kézilabda, a kosárlabda, a vízilabda és a jégkorong mellé a röplabda is bekerül. (www.kormany.hu)

A TAO EREDMÉNYEI

TAO – „Innovatív és kreatív ötlet. Horizontális kapcsolat, vertikális koordinációval kombinálva” (Sterbenz, 2013). A TAO bevezetése óta, 2011-től, a látványcsapat sportágakban 260 ezerről 350 ezerre emelkedett az igazolt versenyzők száma. Jelentős emelkedés az utánpótlás korcsoportban jelentkezett, amely a Kormány egyik célja is volt. A tervezett sportra fordítandó forrás 2010-ben 66,54 milliárd forint volt, ami a költségvetés 0,5%-át tette ki. Ez 2014-ben 0,95%-ra (135,1 milliárd Ft) emelkedett, a 2015 évi költségvetésben pedig már 1% (164,2 milliárd Ft). A sport célú társasági adókedvezmény aránya a (bruttó) társasági adóhoz (millió forint/százalék) szempontjából 2014-ben 10,5%, 2015-ben 11,3%. A sport célú fejlesztési kiadások aránya a központi költségvetés összes fejlesztési célú kiadásán belül 2014-ben 7,08% volt, 2015-re 7,81%-ra emelkedett. A sport célú költségvetési kiadások 2015-ös, 164 milliárdos nagyságrendje a költségvetésen belül 1 %-os nagyságrendet képvisel, amihez 45 milliárdos TAO kedvezmény járul.

A 2015-ös évről szóló TAO sporttámogatást elemző konferencián (Borbély et al., 2015), a szakemberek beszámolója alapján a TAO kedvezményből 2015-ig átlagosan az alábbi arányban részesedtek a sportágak: a labdarúgás 49,4%, a kézilabda 16,5%, a vízilabda 15,9%, a kosárlabda 11,0%, a jégkorong 6,9%, a MOB 0,3%.

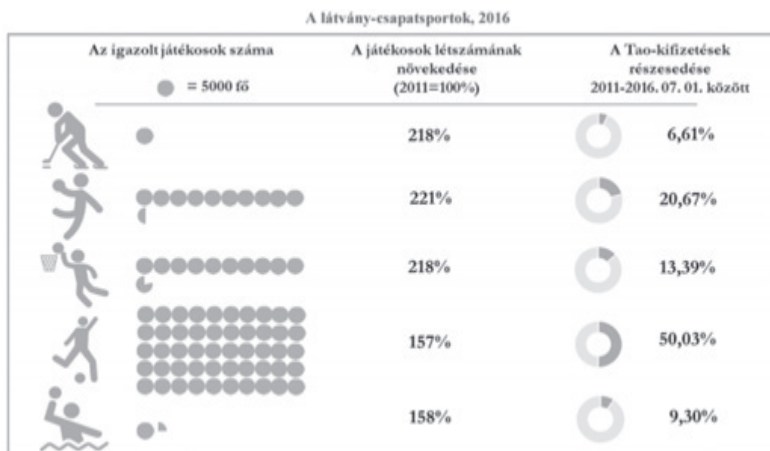
A TAO támogatások egyik kiemelt nyertese a jégkorong sport, amely jelentős növekedést ért el. A Magyar Jégkorong Szövetség a TAO támogatásokból főként az utánpótlás nevelésben mutatott fejlődést.

A támogatott sportágak kiterjesztésével a birkózásnál az egy főre jutó TAO támogatás összege, 95.328 Ft, a kajak kenu sportágnál, 69.126 Ft, a vívásnál 181.577 Ft, a labdarúgásnál 103.138 Ft, míg az öttusánál, amely a legmagasabb összegben részesül e számítás szerint 490.982 Ft a támogatás.

A TAO sporttámogatás megoszlása

A TAO támogatások lehetőségével a sportfinanszírozásban jelentős fejlődés tapasztalható, amellyel a kiemelt sportágak tekintélyes forráshoz juthattak (3. ábra). A labdarúgás még mindig kiemelt helyet foglal el a támogatások listájában.

3. ábra: A látvány-csapatsportok sportágankénti részesedése 2016

Forrás: Infoszolg/Emmi adatközlés

A látvány csapatsportágak bevételének növekedése a 2010-2016-os időszakban emelkedést mutatott. Mindegyik sportágban kijelenthető, hogy jelentős bevételt eredményezett a TAO támogatási rendszer.

A támogatásban szereplő sportágak meglehetősen jól jártak, de mi van a többi sportággal? 2013-ban a sikerebb sportágak kiemelt állami támogatásban részesültek, amely 16 sportágra vonatkozott. Ezeknél a sportágaknál a klubok a szövetségen keresztül részesültek támogatásban. A TAO eredményeként mindegyik sportágban nőttek a bevételek a szövetségekben.

A gazdasági erősödés mellett fontos tényező a sportolói létszám növekedése, valamint, hogy a sportra fordított szabadidő eltöltés is növekedjen. Az adatok alapján ez beigazolódni látszik. A látvány-csapatsportágakban 2010-ben 234 ezer igazolt sportoló volt, ez három év alatt majdnem százezer fővel, 331 ezer főre emelkedett.

A kiemelt sportágak esetében is látszanak a pozitív változások már egy év után, hiszen a kicsivel több, mint 35 ezres igazolt sportolói létszám 42 ezerre növekedett. Ezzel párhuzamosan emelkedett a bejelentett edzők létszáma is.

A TAO sporttámogatások 2016-os évben magasabb összegben mutatkoznak meg az előző évhez képest, ami a sportágankénti megoszlást illeti. A sporttámogatások tekintetében 2016-ban a labdarúgás csak a kosárlabda és a kézilabda után a harmadik. A labdarúgás TAO támogatottsága 2011-től növekvő tendenciát mutat, de időszakonként visszaesés, majd növekedés tapasztalható. Az előző évhez viszonyítva a labdarúgás összes TAO támogatási bevétele kevesebb volt.

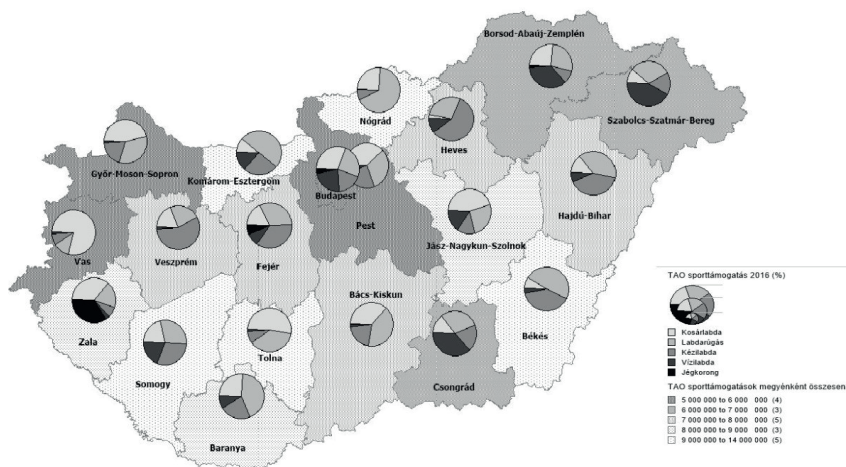
A TAO támogatás országos sportágankénti megoszlása 2016-ban

A támogatás területi megoszlása változatos, a sport központi érvényesülésén túl látható, hogy a sportban fejlett régiók is jelentősen részesülnek a bevételekben. (4. ábra)

A TAO-ból származó támogatás megoszlása megyénként a 2011/2012-es időszakban megmutatta, hogy Pest és Fejér megye a vezető szerepe után Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Hajdú-Bihar megye tartja a második vonalat a bevételekben, majd a harmadik helyeken Győr-Moson-Sopron megye és Vas megye szerepel.

Összehasonlítva a 2016-os eloszlással, hasonló a kép, bár az összegek emelkedtek. Megyei viszonylatban 2016-ban a legnagyobb támogatottságot Budapest és Pest megye után Vas megye érte el, majd Győr-Moson-Sopron megye következik, de Csongrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megye is az élmezőnybe tartozik. (4. ábra)

4. ábra TAO sporttámogatás eloszlása sportáganként és megyénként, 2016

Forrás: saját szerkesztés a sportszövetségek adatai alapján

A TAO sporttámogatások kiemelt sportágankénti, megyénkénti megoszlását a 4. ábra mutatja. Az adatok a 2016-os évre vonatkoznak.

A **labdarúgás** Budapest központi erőssége túl Győr-Moson-Sopron megyében mutat kimagasló számadatokat, de Csongrád és Békés megye is jelentős támogatásban részesült 2016-ban.

A **kosárlabda** TAO támogatások felhasználásának kiemelt területei Vas megye, Budapest, Pest megye, Győr-Moson-Sopron megye.

A **kézilabda** sportág 2016-os TAO támogatás területi eloszlása már egy kicsit jobban elosztott. A centrum erőssége mellett kiemelt támogatásban részesült Veszprém megye, Heves megye, Fejér megye, Hajdú Bihar megye, Győr-Moson-Sopron megye is.

Vízilabda sportági TAO támogatásának megoszlására jellemző a sportág Kelet-Magyarországra tolódása – Csongrád megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye –, a központi Budapest mellett.

A **jégkorong** budapesti élvonala szintén erősen jelentkezik a TAO támogatások területén, de Fejér megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye is kiemelt támogatásban részesült.

A TAO támogatás értékelése

Magyarország Kormánya 2011-ben előzetes becslést készített, és számításai szerint évi 20 milliárd forint többletforrás jut a sportszektorba a TAO támogatás révén. Ez alapján hat év alatt 127,2 milliárd forint sportba folyó plusz bevételrel számolt a kormányzat, a program összes potenciális kedvezményezettjeinek számát 3800 szervezetre becsülte.

A cégek sporttámogatási politikája változatos. 2013-ban 41,5 milliárd forinttal támogatták a klubokat, 2014-ben 66 milliárd forintot költöttek szponzorációra, 2015 első felében csak 15 milliárd forint volt a támogatás összege. Összességében a TAO támogatás jelentős mértékben hozzájárult Magyarország sportfejlesztéséhez, amely megindította a sportgazdasági folyamatokat.

SPORTINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS MAGYARORSZÁGON

A Kormány sportinfrastrukturális fejlesztései, 2014-2016

Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra-Fejlesztési

Program, tanuszoda, tornaterem építés

A Kormány az átalakított sporttámogatással lehetővé tette a sportgazdaság számos területének fejlesztését, többek között sportlétesítmények létrehozását, amelyre hazánkban már nagy szükség volt.

A kormány 2014-ben döntött a Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Program elindításáról. Célja, hogy olyan európai színvonalú tornatermek, tantermek és tanuszodák épüljenek, amelyek hosszú távon szolgálják a fiatalok fejlődését, elősegítve így az adott település köznevelési feladatainak ellátását. A beruházások demográfiai okokra visszavezethető többletigényeket szolgálnak ki, a települések lakóinak jogos modernizációs elvárásait teljesítik.

A hiánypótló fejlesztések központi költségvetési támogatásból valósulnak meg, a minisztérium kezdeményezésére az önkormányzatoknak nem kell önrészt fizetniük a projektek megvalósításához.

A program keretében felépülő 25 tornaterem építménye önkormányzati tulajdonba kerül, míg a 24 tanuszoda-beruházás esetében a Kormány úgy döntött, hogy a létrejövő uszodák az állam tulajdonába és az azokat a továbbiakban üzemeltető Nemzeti Sportközpontok vagyongazdálkodásába kerüljenek, ezzel véve le az érintett önkormányzatok válláról az uszodák mindennapos üzemeltetésének terhet.

Tornaterem fejlesztési program

A tornaterem-építési és a tanuszoda-fejlesztési program hivatott – a Kormány által kezdeményezett többi sportcélú beruházás mellett – megteremteni a testmozgáshoz és sportoláshoz szükséges tárgyi feltételeket a gyermekek számára. A tornaterem-építési program során a helyi igényekhez igazodva a négy típus szerint 25 db új tornaterem megépítésére kerül sor. A tornaterem-program a hátrányos helyzetű településeket segíti sport infrastrukturális fejlesztések megvalósításában. Főként kistépelülések juthatnak önerő nélkül a mindennapos testnevelés segítésére tornateremhez, amely az egészséges nemzedék felnövekedéséhez járul hozzá. A sport szerepe igazolt az egészséges fiatalság élettani és teljesítmény mutatóira (Konczos et al., 2011). A támogatásban részt vevő települések nagyobb része jellemzően a kelet-magyarországi régióban van, mivel ezen a területen nagyobb a hátrány tornaterem tekintetében (5. ábra). A tornaterem sportinfrastruktúra fejlesztés első körét hamarosan második forduló követi, még több település kapva esélyt sportfejlesztéséhez.

5. ábra: Sportinfrastruktúra fejlesztés tornaterem beruházás területi eloszlása

Épülő tornatermek Magyarországon

Forrás: Emmi

Tanuszoda fejlesztési program

A tanuszoda-fejlesztési program során 25 településen létesül új tanuszoda a járásonkénti tanuszoda-hozzáférés kormányzati cél biztosítása érdekében. A tervezett épület az úszásoktatás elősegítésére jön létre, elsőrendű funkciója az iskolai keretek között szervezett úszásoktatás kiszolgálása. Az egyes tanuszodák látványtervei azonos alaptípus alapján lettek kialakítva, a helyi épített környezethez és adottságokhoz telepítve, a kulturális hagyományokhoz illeszkednek.

Sok évtizedes lemaradást kell ledolgozni, mert kevés az olyan település az országban, ahol elegendő vízfelület áll rendelkezésre, vagyis a létesítmények ki tudják szolgálni az úszni, vízilabdázni vágyó fiatalokat és a mozgás szerelmeseit. Tanuszodák építéséről ez idáig 25 településen született döntés. Az új létesítményekben – a mindennapos testnevelés mellett – mindenki más számára is biztosított lesz az úszás, a kikapcsolódás, a rekreáció és az egészségmegőrzés lehetősége. Ha ezek felépülnek, akkor összesen 700 ezer ember számára biztosítanak majd úszási, sportolási lehetőséget.

A tornaterem – és tanuszoda fejlesztések területi elhelyezkedése kelet-magyarországi többségű eloszlást mutat (6. ábra). Ennek oka, hogy a korábbi időszakokban a Nyugat-Magyarországon nagyobb infrastrukturális fejlesztés valósult meg (Ács, 2007).

6. ábra: Sportinfrastruktúra beruházások Magyarországon

Forrás: EMMI

A STADIONOK ÉS A JÖVŐ SPORTSTRATÉGIÁJA

A globalizált sport és a versenyképesség

A sport globalitásának meghatározói a nemzetközi versenyrendszerek, amelyek médiafogyasztói piacot generálnak, és a világ minden táján hozzáférhetővé, láthatóvá teszik a sporteseményt. Ezek a versenyrendszerek több szinten elérhetőek, mint regionális nemzeti és globális piacokon. A hivatásos sport a nagy földrajzi piacok elérésére törekszik (András-Kozma, 2014).

A regionális területfejlesztés három prioritása – a gazdasági és társadalmi kohézió, a természeti erőforrások és a kulturális örökség megőrzése, továbbá

az európai térség kiegyensúlyozottabb versenyképessége (Lengyel, 2000) – a sportesemények hatásaival is összefüggenek. A nagy nemzetközi esemény az ország, a régió, a település életében meghatározó tényező, amelynek gazdasági befolyása a lokális versenyképességre is hatással bír (András–Kozma, 2014).

A sportesemények meghatározója az infrastruktúrafejlesztés, amely lehetőséget nyújt a versenyek megrendezéséhez. Ennek hiányában sportgazdaságról nem is beszélhetünk, hiszen maga a sporttevékenység megvalósulása, annak körülményei, gazdasági hozadéka, médiapiaci értéke nem jelenik meg. A témakörben ennek tudatában lényeges a sportesemények gazdasági hatásait látni.

A sportrendezvények makrogazdasági hatásai jelentik a sportesemény nemzetgazdasági keresletre való befolyását, az új munkahelyek megjelenését, a kereskedelmi többletet. A mikrogazdasági hatás egyik lényeges eleme a turisztikai érték, amely a sporteseményhez kapcsolódóan jön létre, mint az ország ismertsége, a nemzetközi sportpiacon való megjelenés, a rendező település ismertségének fellendítése. A társadalmi-gazdasági szereplők érintettsége szempontjából a sportesemények regionális szinten értelmezhető hasznot jelentenek, a sportesemény hatására bekövetkezett infrastrukturális beruházásoknak köszönhetően. Az infrastruktúra fejlesztésével a régió versenyképessége is növekszik, hiszen a minőségi létesítmények, a fejlesztések hosszútávon biztosítják a használatot a helyi közösség és akár a turizmus számára. A regionális fejlődés ösztönzésének egyik leghatékonyabb eszköze a nagy nemzetközi sportesemény rendezése (András–Kozma 2014), amelynek egyik lényegi eleme a sport infrastrukturális háttérnek megteremtése, a sportlétesítmények megléte, annak színvonala, amely a versenyképességben, a sport piaci értékében jelenik meg.

Regionális beágyazódottság a versenyképességben

Regionális szinten a sikeres területfejlesztési koncepció részeként a sportgazdaság (mint például a létesítmény-beruházások) a települések stratégiai célkitűzéseinek elemeivé válnak a településgazdaság rendszerében (Rechnitzer, 2016). A vállalatok regionális elkötelezettsége megmutatkozik a sport- és kulturális események, szervezetek támogatásában (Konczosné Szombathelyi, 2014). A vállalatok, akik a gazdaságot működtetik, a regionális beágyazódással a helyi sportgazdaságot erősítik, amely a cég imázsának építését, a sportsikerek vállalattal való asszociálását jelentik. Ebben a folyamatban a vállalatok és a sportgazdaság egymást erősítik a piaci versenyben.

Sportstratégia a sportinfrastruktúrában

Az Európai Sport Charta (Európai Sport Charta, 4. cikk, 1992) kiemelte a portolási lehetőségek, feltételek fontosságát, ami a létesítmény-ellátottságot, a létesítmények számát, kihasználtságát foglalja magában. Megfogalmazza, hogy ezek kialakítása állami feladat. A sport infrastruktúrájának megteremtése költségigényes feladat, amely csak hosszú távon térülhet meg, addig is jelentős kiadásokat generálva.

A magyar állam a sportinfrastruktúra-fejlesztési programjait több lépésben valósította meg. Elsőként a rendszerváltozás után 1990-94-ig a „vidéki tornaterem építési program”, majd 2007-ben a Sport XXI. létesítményfejlesztési program keretében indultak meg a fejlesztések (Gyömörei, 2015). A kormány stratégiai ágazattá kívánja tenni a sportot. Ennek egyik része a 314 ezer gyermeket érintő mindennapos testnevelés bevezetése (www.mlsz.hu). A Kormány 2014-2020 közötti időszakban sportlétesítmény-fejlesztési stratégia megvalósítását tűzte ki célul (1921/2013., XII.11. Korm. határozat). A stadionépítések ennek a határozatnak az alapján indultak el, amely folyamat az éves sportágfejlesztési tervek létesítményfejlesztési elemeinek támogatásával történik (Fazekas-Tamás, 2015).

Stadionépítési stratégia Magyarországon

A sportinfrastruktúra nagyobb része Magyarországon 40-50 évvel ezelőtt épült, amely a korhoz megfelelő adottságokkal rendelkezett. Manapság azonban a sportinfrastruktúra korábbi szerkezete nem vonzó a szurkolók és a piaci szereplők számára, mivel nem nyújtanak olyan színvonalú szórakozást, amelyet a sportpiac megkíván. Az első osztályú magyar futballklubok stadionjai megtalálhatóak 2011-ben Győrben, Székesfehérváron, Debrecenben, Miskolcon, Pápán, Siófokon, Szolnokon és Budapesten (Puskás Ferenc, Bozsik Stadion, Albert Stadion, Hidegkúti Nándor, Szusza Ferenc, Illovszky Rudolf).

A XXI. század feltételrendszerében, a fejlődő gazdaságok, az „okos” gazdasági vívmányok terjedésével ma már korszerűtlennek számítanak ezek a létesítmények. A 2013-as év végén a Kormány megindította a Nemzeti Stadionfejlesztési Programot. A 1980/2013 (XII.29) Korm. határozat értelmében megkezdődtek a Nemzeti Stadionfejlesztési Program keretében megvalósítandó egyes labdarúgó sportlétesítmény-fejlesztési beruházások, amely program a megkezdett stadion és sportcélú létesítményfejlesztések folytatását biztosította.

2010- 2016 között hét stadion épült (Felcsút, Debrecenben, Ferencváros, Gyirmót, Szolnok, Mezőkövesd, Balmazújváros). Összesen 26 stadionépítést tervezett az előirányzott stratégia alapján a Kormány. A program NB I-es és NB II-es klubok stadionját, illetve több ezer labdarúgó pálya fejlesztését érinti (7. ábra).

7. ábra Stadionprojektek 2010-2018

Forrás: Hasszán (2014)

2017-ben átadásra kerül további hét stadion, Székesfehérváron, Szombathelyen, Budapesten, Diósgyőrben, Pakson, Kisvárdán és Békéscsabán (www.magyarfutball.hu).

Stadion üzemeltetési „jó gyakorlat”

A létrejött stadionok fenntartása és üzemeltetése az egyik legnagyobb feladat a szervezetek számára. A Debrecenben létrehozott, felújított stadion a nemzetközi igényeknek maximálisan megfelel. A Stadion hatékony, gazdaságos működtetésére létrehozták a Magyar Sport és Életmódfejlesztő Klasztert (MSE), amely a Debreceni Egyetem és Debrecen Megyei Jogú Város közös tulajdonában jött létre. A klaszter tagjai 30 sportban érintett vállalat. Az MSE klaszter többek között a debreceni Nagyerdei Stadion működtetését segíti.

Az MSE Klaszter, mint társadalmi innováció 2015-ben elnyerte az Akkreditált Innovációs Klaszter díjat. Céljaik között szerepel, hogy hatékony együttműködést hozzanak létre az iparági szegmensben működő vállalkozásokkal, intézményekkel, szervezetekkel, amelyek a piaci versenyben elősegítik a hatékonyságot.

Az együttműködésben részt vesznek a sportban és egészség megőrzésben érdekelt kis- és középvállalkozások, illetve oktatási, önkormányzati, K+F profilú intézmények, amelyek innovatív együttműködését segítik elő, koordinálják, illetve kiaknázzák a kooperációban rejlő lehetőségeket.

ÖSSZEGZÉS

Magyarország sportoló nemzeté válása elkezdődött. A kormány kiemelt stratégiai ágazattá emelte a sportot és a sport infrastrukturális fejlesztését. A TAO II., a sport-infrastrukturális fejlesztések második ütemének előkészítése, a sport szervezeti irányításának folyamatos átstrukturálása által a sport, mint stratégiai ágazat folyamatos fejlesztésen megy keresztül. Bízva a sportstratégia „állóképességének” fenntartásában, a sporteredmények és a sport társadalmi jelentősége is egyre nagyobb mértéket ölthet.

A hazai sport fejlesztése folyamatosan növekvő tendenciát mutat. A kormány stadionépítési projektje jelentős kritikát kap a finanszírozási összegek elosztását illetően. A sportinfrastruktúra fejlesztésekre fordított költségvetés a kritikusok szerint túlzott, és a fenntarthatóság, üzemeltetés problémát okoz a későbbiekben. Azt azonban figyelembe kell vennünk, hogy az infrastruktúra fejlesztés és annak megtérülése hosszú távú program. Az üzemeltetésben a külföldi „jó gyakorlatok” figyelembevételével hatékony eredményt érhetünk el, ahogy az a stadion fenntarthatósági tanulmányból (Sartori, 2011) is láthatóvá vált. A kormány elősegíti a sport fejlesztésének lehetőségeit, végrehajtja azokat, de a hasznosítás, a sikeres sport kibontakozása a jövő generációjában válik kézen foghatóvá. A magyar sport hatékonysága a hazai társadalmi, szakmai, vállalkozói összefogáson, eredményes működtetésben rejlik.

A Kormány a sport területén létesítményfejlesztések további megvalósulását tervezi a 2015-ben indított Modern Városok Program keretében (Modern Városok Program 1038/2016. (II. 10.) Korm. határozat 2015), 13 megyei jogú város – Sopron, Eger, Zalaegerszeg, Miskolc, Pécs, Debrecen, Székesfehérvár, Szolnok, Nagykanizsa, Érd, Kaposvár, Nyíregyháza és Szombathely – önkormányzatával kötött együttműködési megállapodás keretén belül. A Modern Városok programban további létesítményeket terveztek, amelyek sportcélú beruházások, uszodák, sportkomplexumok építésének támogatásában valósul meg a Kormány határozata alapján. A létesítmények megvalósulása folyamatban van, értékelését a következő évek tudják megmutatni.

A sportinfrastrukturális fejlesztések további kutatási iránya a sport politikai vetületében a következő aspektusok szempontjából is informatív képet mutathat, amely több kérdéskörben mutatná meg a hazai sport politikai irányát és annak hatásait, megvalósulását. Ezek a kérdéskörök például, a sportban érdekelt, támogatást nyújtó vállalkozások elemzése, a támogatási hálózatok létrejötte. A hazai sport kormányzati fejlesztésének hatásvizsgálata számos kutatási területet kínál, amely az eredményességet és a hatékonyságot fedheti fel a területi fejlődésre, és mérhetővé tenné a területi hatásokat.

IRODALOM

- Ács P. (2007) A magyar sport területi versenyképességének vizsgálata többváltozós statisztikai módszerekkel. *Tér és Társadalom*, 21, 2, 117-126
- András K.-Kozma M. (2014) A nagy nemzetközi sportesemények gazdasági hatásai. In: Lukovics M., Zuti B. (szerk.): *A területi fejlődés dilemmái*. SZTE Gazdaságtudományi Kar, Szeged, 105-120
- András K. (2003) *A sport és az üzlet kapcsolata - elméleti alapok*. 34. sz. Műhelytanulmány, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Vállalatgazdaságtan Tanszék
- András K. (2004) *A hivatásos labdarúgás piaca*. 53. sz. Műhelytanulmány, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Vállalatgazdaságtan Tanszék
- Borbély A.-Ráthonyi-Odor K.-Keresztesi K. (2015) Beszámoló „A TAO - sportágak sportgazdasági helyzetének áttekintése a támogatói oldalról” c. Konferencia, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, 2015. február 19.-20., In: Magyar Edző. <http://magyaredzo.hu/wp-content/uploads/2015/11/MET-is-reszt-vett-a-Debreceni-Egyetem-által-szervezett-konferencia-n-20150220.pdf> (letöltés: 2017.01.22.)
- Bordás P. (2015) A sportfinanszírozás modelljei. In: Varga J., Bordás P. (szerk.): *A sportjog közpénzügyi alapjai*. Campus Kiadó, Debrecen, 39-68
- Chikán A. (2008) *Vállalatgazdaságtan*. Aula Kiadó, Budapest
- Fazekas A.-Tamás L. (2015) A Sportgazdaság és Sportjog összefüggései. In: Ács P. (szerk.): *Sport és Gazdaság*. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, 528-600.o.
- Gyömörei T. (2015) Magán és közfinanszírozás a sportban. In: Ács P. (szerk.): *Sport és Gazdaság*. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, 94-153
- Konczos Csaba-Ozsváth Károly-Ihász Ferenc-Szakály Zsolt (2011) A sport és nem sport orientált képzésben résztvevő egyetemi hallgatók élettani és teljesítmény mutatóinak összehasonlítása. *Magyar Sporttudományi Szemle* 12, 46/2, 49
- Konczosné Szombathelyi M. (2014) A regionális és a vállalati kultúra kölcsönhatásának vizsgálata. *Tér és Társadalom*, 28, 1, 84-98
- Lengyel I. (2000) Porter-rombusz: a regionális gazdaságfejlesztési stratégiák alapmodellje. *Tér és Társadalom*, 14, 4, 39-86
- Nevill, A. M.-Balmer, N. J.-Winter, E. M. (2009) Why Great Britain's success in Beijing could have been anticipated and why it should continue beyond. *British Journal of Sports Medicine*, 43, 1108-1110
- Rechnitzer J. (2016) *A területi tőke a városfejlődésben*. A Győr kód. Dialóg Campus, Budapest-Pécs

Hivatkozott törvények, határozatok

- Nemzeti Stadionfejlesztési Program: 1980/2013 (XII.29) Korm. határozat
- Sportlétesítmény-fejlesztési stratégia: 1921/2013.(XII.11.) Korm. határozat
- TAO törvény: 1996. évi LXXXI. törvény
- Sporttörvény: 2016. évi CXIX.törvény a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról. https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1600119.TV×hift=ffffff4&xtreferer=00000001.TXT
- Nemzeti Sportstratégia: Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia (2007-2020) http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.exe?docid=110484.156866

• A Modern Városok Program keretében Magyarország Kormánya és a megyei jogú városok önkormányzatai között első ütemben kötött együttműködési megállapodásokkal összefüggő intézkedésekről: 1038/2016. (II. 10.) Korm. határozat

Hivatkozott internetes források

- <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/sportert-felelos-allamtitkarsag/hirek/2017-a-klubok-az-egyesuletek-es-az-akademiak-tamogatasanak-eve-lesz> (Sportért felelős államtitkár, Szabó Tünde közleménye) letöltés: 2017.01.23.
- <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/sportert-felelos-allamtitkarsag/hirek/unnepnap-a-sportnak-a-tao-rendszer-tovabbi-engedelyezese> (TAO rendszer további működése, Sportért felelős államtitkár, Dr. Szabó Tünde közleménye) letöltés: 2017.10.03.
- <http://kobanyasc.hu/docs/07sportstrategia.pdf> (Nemzeti Sportstratégia 2007, „Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia” című stratégiai program. A Magyar Köztársaság Országgyűlése) letöltés: 2017. 01. 22.
- http://www.mob.hu/images/MOB/ol_charta08.pdf (Nemzetközi Olimpiai Bizottság, Olimpiai Sport Charta 1992), letöltés: 2017.02.02.
- <http://civishir.hu/hajdu-bihari-hirek/egy-nyilt-titokkal-kevesebb-megvan-a-debreceeni-stadion-uzemeltetoje/0427120526> (Debreceni Stadion üzemeltetése) letöltés: 2017.03.10.
- <http://www.blikk.hu/sport/mindent-bele/omlik-a-penz-sorra-epulnek-az-uj-stadionok-a-lelatok-konganak-az-uressegtol/v539l3c> (Stadionépítési projektek) letöltés: 2017.05.15.
- <http://dibiz.hu/tao-hatasok-uj-finanszirozasi-filozofia-a-sportban/> (Gósi Zs. 2015 Sportfinanszírozás), letöltés: 2017.04.12.
- <http://www.mefs.hu/component/itpgooglesearch/search?gsquery=klaszter> (Debreceni Stadion üzemeltetése) letöltve: 2017.06.05.
- <http://www.mlsz.hu/blog/2013/09/10/palyazat-a-2020-as-eb-rendezesre-indul-az-mlsz-stadionfejlesztési-programja/> (MLSZ Stadionfejlesztés) letöltés: 2017.03.12.
- http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a4_web.pdf (kutatási a sportfogyasztásokról) letöltés: 2017.03.11.
- <http://slideplayer.hu/slide/2044089/> (Bardóczy G. 2012., A TAO támogatások felhasználásának tapasztalatai)
- <https://444.hu/2014/04/30/igy-teszi-orban-stadionnagyhatalom-magyarorszagot> (Hasszán Z. 2014., Stadionfejlesztés) letöltés: 2017.05.15.
- <http://epiteszforum.hu/europai-es-hazai-stadionkorkep-2011> (KPMG stadionfejlesztési tanulmány), letöltés: 2017.05.20.
- http://ec.europa.eu/sport/documents/white-paper/whitepaper-short_hu.pdf (Európai Bizottság: Fehér Könyv a sportról 2007) letöltés: 2017.02.02.
- <https://www.youtube.com/watch?v=jpvNWNyPFSg> (Sterbenz T. 2013 Nemzetközi Sportmenedzsment Konferencia 2013 Hegyvidék, előadás, Budapest MOM Sportközpont) letöltés: 2017.03.11.
- <http://epiteszforum.hu/europai-es-hazai-stadionkorkep-2011> (Sartori A. 2011., KPMG stadionfejlesztési tanulmány. letöltés: 2017.03.01.
- <https://www.magyarfutball.hu/hu/stadionok/1> (Stadionépítés és átadás Magyarországon 2010-2018 között) letöltés: 2017.11.12.